11.5.22
י' באייר תשפ"ב

לכבוד שרת החינוך- ד"ר יפעת שאשא ביטון
חה"כ עידית סילמן- יו"ר ועדת הבריאות
חה"כ אופיר כץ
חה"כ רון כץ
משרד החינוך- נועה צור ברוש
השדולה למען הגיל הרך
המועצה הלאומית לשלום הילד
העמותה הישראלית למען הילד בגיל הרך
מטה המאבק נגד התעללות בגיל הרך
עמותת בידיים טובות

<u>מעטפת שיקומית-טיפולית לנפגעי התעללות במעונות הגיל הרך</u>

"גן הזוועות", "המטפלת המתעללת", "כרמל מעודה"... בחודשים האחרונים אנו עדים לחשיפה של אירועי אלימות מחרידים שמתרחשים בפעוטונים ובמעונות-יום בהם צוותים מחנכים נחשדים, או מואשמים, במעשי התעללות בתינוקות ובפעוטות חסרי ישע. בתום החשיפה התקשורתית והתהודה הציבורית, נותרות לבדן משפחות המומות ושבורות, הורים שהפקידו את היקר להם מכל להשגחתן של מטפלות ואז גילו שילדיהם חוו פגיעה וחשיפה לאירוע טראומתי שמוביל לפגיעה נפשית והתפתחותית שנזקיה ילוו את הילדים והמשפחות לאורך כל חייהם.

מצב מעורר טראומה הינו התנסות ישירה או עקיפה, חשיפה או התמודדות עם אירוע או אירועים בהם יש איום או סכנה ממשית לשלומו הפיזי או השלמות הנפשית של הילד.[1]

ילדים בשנות חייהם הראשונות פגיעים להתעללות יותר מאשר בכל תקופת חיים אחרת, מאחר וברגעי הפגיעה היו הם לא רק עדים או קורבנות, אלא גם חסרי אונים להגיב. יותר מכך, יכולתם לתפוס ולעבד את החוויות שעברו כקורבנות או כעדים מוגבלת. בכך הם נותרים עזובים והפגיעה בהם בעצם מתרחבת. כאשר פעוט נפגע על ידי דמות שאמורה לספק לו הגנה ובטחון, מידת יכולתו להמשיך ולרכוש אמון בעולם המבוגרים נסדק ונפגע קשות. במצבים אלו עשוי להיפגע משמעותית גם הקשר עם הוריו, בתור מי שמסרו אותו לדמות הפוגעת ולא הושיעו אותו בעת מצוקתו.

מקובל לחשוב שתינוקות ופעוטות רכים לא זוכרים, ולכאורה רווחת ההנחה שהם יישכחו. אבל הגוף זוכר. הפעוטות הנפגעים יישאו על גופם לנצח את קולותיהן הגוערים והצועקים של המחנכות, את מגען המכאיב, וגם את המראות הקשים של הפעוטות האחרים הסובלים יחד איתם.

מחקר ענף בתחום הטראומה מעיד על כך שבמוח נאגרת הפגיעה הטראומתית אשר חוזרת ומשפיעה לאורך שנים ברמה הנפשית, הגופנית וברמה החיסונית[2] ועלולה להוביל לפגיעה בהתפתחות הנורמטיבית. על כן, במצבי

[1] Lieberman, A. F., Chu, A., Van Horn, P., & Harris, W. W. (2011). Trauma in early childhood: Empirical evidence and clinical implications. Development and Psychopathology, 23(2), 397–410

[2] ואן דר-קולק. ב. (2021). נרשם בגוף: מוח, נפש וגוף בריפוי מטראומה. הוצ' פרדס

טראומה ידוע כי טיפול נפשי ממוקד-טראומה יכול להיות משנה-חיים עבור אותם ילדים. על הטיפול להינתן מוקדם ככול האפשר למנוע היווצרות טראומה ופגיעה התפתחותית רחבת ההיקף[3].

כיום, משפחות שנחשפות לזוועות ולהתעללות שעברו ילדיהם, לא מקבלות מענה טיפולי, שיקומי או תמיכתי ציבורי. הן אבודות נוכח הצרכים הרבים של בני המשפחה- הורים, אחים והילדים שנפגעו במסגרת, וחסרות מענה מיידי מתאים. רבות המשפחות שנאלצות לפנות לטיפולים פרטיים יקרים, אך רבות המשפחות שידם אינה משגת והן כואבות את חוסר יכולתן לשקם את היקר להם מכל.

כפסיכולוגיות התפתחותיות אנו קוראות למקבלי ההחלטות לדאוג למעטפת טיפולית-שיקומית ציבורית מידית לאחר חשיפת ההתעללות.

1. הרחבת המענים הטיפולים שניתנים במסגרת השירותים הפסיכולוגים החינוכיים ברשות לגילאי לידה עד 3 שנים.

2. הקמת מערך תומך בכל רשות אשר מסייע למשפחה משלב הפניה למשטרה, בתי המשפט והמענה הטיפולי -שיקומי ואשר נעזר במחלקות השונות בעיר כגון: רווחה, שירות פסיכולוגי חינוכי ומחלקת החינוך.

3. הרחבת המענים שיכולים להינתן במרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה – כיום ניתן מענה רק לפגיעות שבן-משפחה בוגר (ולא קטין) חווה על ידי מטפל.

4. הוספת תקנים לפסיכולוגים התפתחותיים במרפאות בריאות הנפש וביחידות ההתפתחותיות העירוניות הקיימות כיום והקמת מרכזים טיפוליים ייעודיים נוספים לגיל הרך.

5. הנחיית משרד הבריאות את קופות החולים והמכונים להתפתחות הילד לקבל לטיפולם ילדים שעברו התעללות.

6. הקמת מערך הכשרה ושיתוף פעולה ארצי עם מרכזים טיפוליים של אלימות, פגיעות וטיפול בטראומה.

נשמח להעמיד את הידע המקצועי והניסיון של הפסיכולוגים ההתפתחותיים ולקחת חלק בתהליכי השינוי והחשיבה על נושא חשוב זה.

בברכה,

ד״ר אילה פרידמן- פסיכולוגית התפתחותית מומחית מדריכה

מיכל דביר קורן- -פסיכולוגית התפתחותית מומחית מדריכה

נועה פורת חיים- פסיכולוגית חינוכית והתפתחותית מומחית

ענת קוגלמן להב- פסיכולוגית התפתחותית מומחית

[3] Lieberman, A. F., & Van Horn, P. (2009). Giving voice to the unsayable: Repairing the effects of trauma in infancy and early childhood. Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, 18(3), 707–720